

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีได้ส่งผลกระทบต่อบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน และมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง ดังแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานเกี่ยวกับความหมายของการศึกษา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2520 (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, 2554) ไว้ดังนี้ “การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว”

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทุก ๆ ด้าน นั่นก็หมายความว่าการศึกษาเป็นทั้งหลักการ เป้าหมาย กระบวนการและวิธีการสำหรับพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ เพราะการพัฒนาทุก ๆ ด้านดังที่กล่าวแล้วเป็นการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง และคนเป็นกำลังสำคัญของการขับเคลื่อนกลไกและระบบต่าง ๆ ให้เดินไปพร้อมกัน หากเราสามารถพัฒนามนุษย์ได้ตามความคาดหวัง จะส่งผลถึงความสำเร็จในการพัฒนาสังคมทุก ๆ ด้านไปพร้อมกัน (ปัญญา นาแพงหมื่น, สุริวัตร จันทรโสภา และนคร วิชัยผิน, 2548) ดังนั้นสภาการศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของประเทศ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคนไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานสำคัญในการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 23-25) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 5) ได้กล่าวไว้ในบททั่วไปซึ่งมีจุดมุ่งหมายและหลักการว่า มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2547, หน้า 84) ได้กล่าวถึงอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาของชาติเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาคนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่พึงประสงค์ และเมื่อนำไปสู่แนวทางในการปฏิบัติก็มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2553 เช่นเดียวกัน ที่เน้นให้มีการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้นด้วยการปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาครู บุคลากรและการบริหารจัดการ ซึ่งการยกระดับคุณภาพการศึกษานั้นต้องเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคมปัจจุบันด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 24)

แต่สภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจากการนำกระบวนการทางการจัดการศึกษามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาพบว่ามีปัจจัยมากมายหลายประการที่มีความสัมพันธ์ มีความเกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อกระบวนการในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาของประเทศทั้งในส่วนของผู้ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความล้มเหลวของกระบวนการในการจัดการศึกษาของชาติ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) ปัจจัยสำคัญนั้นคือการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบไปทั่วโลก แม้แต่ประเทศอเมริกาไม่สามารถต้านทานได้ ไม่ว่าจะเป็นการทรุดตัวทางเศรษฐกิจ ความไม่มั่นคงทางการเมือง ความอ่อนแอของสังคมตลอดจนการใช้เทคโนโลยีไปในทางที่ผิด (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2553, หน้า 19) เห็นได้จากแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสามารถ เรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพนั้น ยังไม่ได้รับการสนองตอบอย่างเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นต้องอาศัยการบริหารการศึกษาที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องพัฒนา “หลักสูตรสถานศึกษา” ให้เชื่อมโยงสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (สันติ นวลผ่อง, 2554) รวมถึงการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ทันต่อสภาวะการณ์โลก เพื่อเตรียมคนรุ่นใหม่ที่มีทักษะและความสามารถในการปรับตัวให้มีคุณลักษณะสำคัญในการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ได้อย่างรู้เท่าทัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ดำเนิน โครงการ โรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อนำมาใช้เป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาและเป็นมาตรการเร่งด่วนในการ

ยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล ผู้เรียนมีศักยภาพและความสามารถทัดเทียมกับผู้เรียนนานาชาติ (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2553ก, หน้า ข) ซึ่งเริ่มดำเนินการกับโรงเรียนนาร่องจำนวน 500 โรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในปีการศึกษา 2553 ในขณะที่ศาสตร์ที่ทันสมัยที่สุดในด้านการจัดการเป็นเรื่องขององค์กรแห่งการเรียนรู้หรือองค์กรแห่งความซับซ้อนและปรับตัว (วิจารณ์ พานิช, 2545, หน้า 1) หากโรงเรียนมาตรฐานสากลนำแนวคิดเกี่ยวกับ “องค์กรแห่งการเรียนรู้” ไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาองค์กรก็จะก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ แนวโน้มดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Miskel (อ้างถึงใน ชูติমনทน นครชัย, 2553, หน้า 3) ที่ว่าโรงเรียนเป็นองค์กรประเภทบริการที่มีความผูกพันกับการสอนและการเรียนรู้ เป้าหมายสุดท้าย (Ultimate Goal) ของโรงเรียนคือการเรียนรู้ของนักเรียน (Student Learning) ดังนั้นในองค์กรประเภทต่าง ๆ โรงเรียนจึงควรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์กรประเภทใด ๆ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญที่จะพัฒนาโรงเรียนไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้น โรงเรียนต้องจัดโครงสร้างขององค์กรให้ส่งเสริมต่อการสอน การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาวัฒนธรรมและบรรยากาศองค์กรให้เป็นแบบเปิด แบบมีส่วนร่วม เปิดกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีการสื่อสารที่เปิดกว้างและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

องค์กรแห่งการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารสถานศึกษาและเป็นแนวทางการบริหารแบบใหม่ที่เป็นที่นิยมในการบริหารองค์กรและมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตลอดเวลา (วิจารณ์ พานิช, 2553) กรมสามัญศึกษาก็รับแนวคิดดังกล่าวมาใช้โดยกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ไว้ว่า “กรมสามัญศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เร็ว ที่มีประสิทธิภาพ เป็นแกนนำในการปฏิรูป การจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานให้ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย เต็มตามศักยภาพ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานสากล (กรมสามัญศึกษา, 2545, หน้า 23)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนและมีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียน ที่ผ่านมามีเห็นได้ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมคือโรงเรียนวิถีพุทธ และโรงเรียนในฝัน (รังสรรค์ นกสกุล, 2554, หน้า 55) ปัจจุบันได้พัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนและสังคมไทยให้มีสมรรถนะในการแข่งขันมีคุณภาพสูง ผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการภายในโรงเรียนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จคือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งต่างรับรู้ความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงของแนวการจัดการศึกษา การกระจายอำนาจการบริหารมาโดยตลอด และพยายามดำเนินการภายในโรงเรียนมาตรฐานสากล

โดยพัฒนา ปรับปรุง ศึกษา ค้นหาองค์ความรู้ให้ครอบคลุมภารกิจทั้งด้านการจัดการเรียนรู้และการบริหารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปเพื่อยกระดับคุณภาพสูงขึ้นสู่มาตรฐานสากล และจากการที่สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์ (2547, หน้า 191) ได้ทำการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับองค์กรแห่งการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้รวมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่าภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบหลักประการหนึ่งขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและความสำเร็จดังกล่าวข้างต้นจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ ประสิทธิภาพ ความรู้ความสามารถของผู้บริหาร ที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการนำแนวคิดขององค์กรแห่งการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาและบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนและนำโรงเรียนสู่การเป็นมาตรฐานสากล

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของปัญหาจึงได้ศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ซึ่งจะมีคุณค่าต่อโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร และเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ ในการส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อมุ่งสู่คุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล ทัดเทียมกับนานาชาติ

ปัญหาการวิจัย

มีปัญหาการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารในภาพรวมเป็นอย่างไร
2. ระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารจำแนกตามเพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. ระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารจำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
4. ระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน จำแนกเป็นประสบการณ์ในการทำงานมากและประสบการณ์ในการทำงานน้อย แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารในภาพรวม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารจำแนกตามเพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารจำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปและประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยมีสมมติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน
3. ระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีแตกต่างกัน

4. ระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปและประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปีแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โดยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2554 จำนวน 57 โรงเรียน โรงเรียนละ 15 คน รวมจำนวน 855 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังต่อไปนี้

1.2.1 สุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 57 โรงเรียน ร้อยละ 60 ของโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 34 โรงเรียน

1.2.2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จาก 34 โรงเรียน ๆ ละ 15 คน สุ่มร้อยละ 60 ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 9 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 306 คนซึ่งสูงกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดในตารางของ Krejcie & Morgan (1970, pp.608-609) และยอมรับได้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 เนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้วิจัยใช้แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ Peter Senge (1990, pp.56-68) โดยครอบคลุมหัวข้อดังนี้

2.1.1 ความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery)

2.1.2 แบบแผนความคิดอ่าน (Mental Models)

2.1.3 วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision)

2.1.4 การเรียนรู้แบบทีม (Team Learning)

2.1.5 การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หมายถึงสถานภาพของผู้บริหาร ได้แก่

3.1.1 เพศ จำแนกเป็น

3.1.1.1 เพศชาย

3.1.1.2 เพศหญิง

3.1.2 ระดับการศึกษา จำแนกเป็น

3.1.2.1 ระดับปริญญาตรี

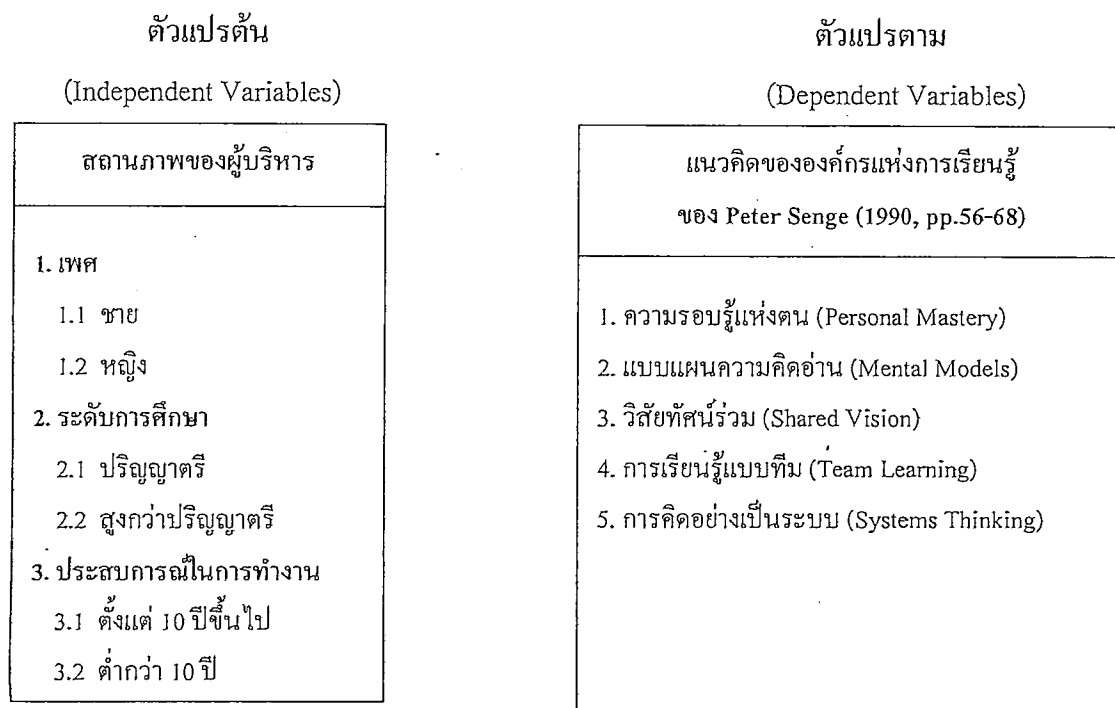
3.1.2.2 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

3.1.3 ประสบการณ์ในการทำงาน จำแนกเป็น

3.1.3.1 ประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

3.1.3.2 ประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนมาตรฐานสากล หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามนโยบายยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ อยู่ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

สถานภาพของผู้บริหาร หมายถึง สถานภาพลักษณะส่วนตัว ฐานะ เกียรติภูมิหรือตำแหน่งของผู้บริหารที่ได้รับความนับถือจากสาธารณชนเป็นสิ่งที่กำหนดเฉพาะตัวบุคคลที่ทำให้แตกต่างจากผู้อื่นประกอบด้วย

1. ระดับการศึกษา หมายถึงระดับการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกเป็น

1.1 ปริญญาตรี หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาโดยได้รับวุฒิปริญญาตรี แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

1.2 สูงกว่าปริญญาตรี หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก

2. ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกเป็น

2.1 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

2.2 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร ต่ำกว่า 10 ปี

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายบุคคล รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายงบประมาณ รองผู้อำนวยการฝ่ายทั่วไป หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา-พลศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ หัวหน้าแผนงาน และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมโรงเรียนละ 15 คน

ความคิดเห็นของผู้บริหาร หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารต่อระดับการปฏิบัติเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร หมายถึง องค์กรที่บริหารจัดการด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น

1. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ประกอบด้วยท้องที่เขตพญาไท บางซื่อ คลองสามวา บางพลี หนองแขม หนองปรือ ราษฎร์บูรณะ จอมทอง คลองสาน ธนบุรี ภาษีเจริญ ดุสิต บางนา บางบอน บางกอกน้อย บางกอกใหญ่และหนองแขม กรุงเทพมหานคร ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ตั้งอยู่ที่ เขตราชเทวี

2. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประกอบด้วยท้องที่ เขตบางรัก วัฒนา ศาสตร์ พระโขนง บางนา คลองเตย บางคอแหลม ยานนาวา ดินแดง ห้วยขวาง จตุจักร ลาดพร้าว บางเขน สายไหม บึงกุ่ม บางกะปิ วังทองหลาง ดอนเมือง หลักสี่ ลาดกระบัง สะพานสูง คันนายาว มีนบุรี คลองสามวา หนองจอก ประเวศ และสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตั้งอยู่ที่ เขตห้วยขวาง

องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ซึ่งทุกคนสามารถขยายศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องสร้างผลงานตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ เป็นที่ซึ่งเกิดรูปแบบการคิดใหม่ ๆ หลากหลายมากมาย ที่ซึ่งแต่ละคนมีอิสระที่จะสร้างแรงบันดาลใจ และเป็นที่ซึ่งทุกคนต่างเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบด้วย

1. ความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery) หมายถึง โรงเรียนมีการวางแผนจัดฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ฝึกประสบการณ์ให้แก่บุคลากรและนักเรียน มีการวางแผนประชุมสัมมนา วิชาการทั้งในและนอกสถานที่ ควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียน การส่งเสริมให้บุคลากรมีการวิจัย พัฒนา คิดค้นนวัตกรรม และการส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากร โดยผู้นำแสดงตนเป็นแบบอย่างของผู้ใฝ่รู้ตลอดชีวิต อีกทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ การแลกเปลี่ยนสารสนเทศที่หลากหลายและเปิดเผย รวมถึงการนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมประชุม/ผลการวิจัยใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน ทำให้บุคลากรมีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา และมีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนางานและตนเอง ส่งผลให้มีการร่วมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

2. แบบแผนความคิดอ่าน (Mental Model) หมายถึง การวางแผนเพื่อการปฏิบัติเชื่อมโยงกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ การวางแผนปฏิบัติ/ประเมินผลเพื่อสร้างคุณค่าและผลสำเร็จของนักเรียน โดย การวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงเพื่อปรับในการทำงาน เกิดการพัฒนาด้านความคิด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้สิ่งใหม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีการฝึกทักษะคิดตั้งคำถามเพื่อให้เกิดรูปแบบการคิดใหม่ ๆ การปรับแนวคิด/วิธีปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายโรงเรียน การแสวงหาประสบการณ์ใหม่เพื่อนำมาพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาความคิดที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริง และจากความคาดหวังของผู้ปกครองและชุมชนต่อการเรียนรู้ของนักเรียนจึงต้องมีการพิจารณาทบทวนผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เชื่อมโยงไปสู่การนำแนวคิดใหม่ๆ มาปฏิบัติในโรงเรียนได้

3. วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) หมายถึง ผู้บริหาร บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนกำหนดอนาคต ทิศทางและแนวทางการพัฒนาโรงเรียน การแสดงความคิดเห็น วางแผนแก้ปัญหาาร่วมกัน จากการสังเคราะห์มุมมองและทัศนะของผู้เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำวิสัยทัศน์ร่วม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการสร้างความสำเร็จ มีแนวทางการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมเน้นกระบวนการเรียนรู้เป็นสำคัญและอาศัยการร่วมมือเพื่อเป้าหมายในอนาคตของโรงเรียนเป็นจริง เกิดความรู้สึกร่วมกันในการวางแผนพัฒนาหน่วยงาน เมื่อความเข้าใจในทิศทางการพัฒนาโรงเรียนเป็นไปในแนวเดียวกัน บุคลากรก็จะมีการพัฒนาวิสัยทัศน์ตนเองให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ร่วม มี

การแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ระหว่างสมาชิกในโรงเรียนรวมถึงการเผยแพร่วิสัยทัศน์ให้บุคลากรได้รับรู้
ทั่วกัน ทำให้การปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์เป็นระบบและชัดเจน

4. การเรียนรู้แบบทีม (Team Learning) หมายถึง การวางแผนการเรียนรู้เพื่อทำงาน
แบบร่วมมือเป็นกลุ่ม มีการวางแผนและจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ โรงเรียนเครือข่ายอย่าง
ต่อเนื่อง การทำงานในลักษณะของทีมงานหรือคณะกรรมการ/คณะทำงาน ควบคู่กับการส่งเสริมให้
หน่วยย่อยภายในโรงเรียนปฏิบัติงานแบบทีมงาน มีการบูรณาการจัดการศึกษาให้เข้ากับเครือข่าย
ทางสังคมเช่นครอบครัวและชุมชน รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้มีการเสวนาและอภิปราย
ร่วมกัน ส่งผลให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ความคิดเห็นระหว่างกัน ส่งเสริมบรรยากาศของการ
ทำงานร่วมกันเป็นทีม ในขณะเดียวกันมีการสำรวจความต้องการของผู้รับบริการและนำผลที่ได้มา
ตอบสนองให้ตรงต่อความต้องการ การรับฟังความคิดเห็นเพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติที่หลากหลาย
ทำให้เกิดการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่โรงเรียน ในทางตรง
ข้ามความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติและเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

5. การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) หมายถึง การวางแผนกำหนดโครงการ
และขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ลักษณะการวางแผนทำงานมีระบบที่ยึดเป้าหมายองค์กร
โดยรวม ทำให้ระบบบริหารงานมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ต่อกัน ประกอบด้วยการใช้ข้อมูลย้อนกลับ
และมีการตรวจสอบซ้ำ รวมถึงการวิเคราะห์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่
การปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ และการทำงานคำนึงถึงคุณภาพองค์กรรวมทั้งระบบ ฉะนั้นความสำเร็จ
ที่ได้เกิดจากความร่วมมือของบุคลากรที่มีความสามารถในการคิดและปฏิบัติงานที่ซับซ้อนได้ ซึ่ง
เกิดจากการสะสมความรู้ที่เป็นระบบและนำมาใช้ประโยชน์ได้ การนำความสำเร็จและความ
ล้มเหลวของบุคคลอื่นเป็นบทเรียนในการทำงานนำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหาเชื่อมโยง
เหตุและผลอย่างชัดเจนควบคู่กับการตัดสินใจปัญหาด้วยวิจารณญาณและเหตุผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. ทำให้สามารถระบุถึงองค์ประกอบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่จะส่งผลต่อ
ความสำเร็จของโรงเรียนมาตรฐานสากลและเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร โรงเรียนใช้เป็นข้อมูล
ประกอบการตัดสินใจ
2. ได้แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และนำไปสู่การปฏิบัติจริงใน
โรงเรียนมาตรฐานสากล

3. ได้นำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางนโยบายและพัฒนาเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ โรงเรียนมาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครและเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

4. ได้แนะทางการขยายผลการวิจัยเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลในระดับต่าง ๆ และในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ ต่อไป